

Monitoring

Diergezondheid

Varkens

Hoofdpunten Rapportage Eerste halfjaar 2016

Trends in de monitor van de varkensgezondheid

In het eerste halfjaar van 2016 ontving GD iets meer inzendingen van varkens voor pathologisch onderzoek dan in de tweede helft van 2015. Uit de halfjaar-rapportage van de monitor blijkt dat de helft van alle sectie-inzendingen betrekking had op maagdarm- of luchtwegaandoeningen. De meeste secties betroffen maagdarmaandoeningen waarbij de meest gevonden oorzaak *E. coli*-enterotoxicoze was. Verder zijn vaak infecties door *Streptococcus suis* vastgesteld. De meest aangetoonde verwekker van luchtwegproblemen is *Actinobacillus pleuropneumoniae* (App).

Het aantal vragen aan de Veekijker Varken lag iets lager dan in het tweede halfjaar van 2015. De vragen worden onder andere ingedeeld in vragen over specifieke ziekten en vragen over bedrijfsgezondheidsproblemen. Met betrekking tot de ziekteverwekkers staat PRRS weer bovenaan de lijst, net als

voor de PED-uitbraak van 2014. Het aantal vragen over PED neemt duidelijk af. Opvallend is het toegenomen aantal vragen over *Mycoplasma hyosynoviae*. Deze ziekteverwekker staat de laatste tijd meer in de belangstelling in samenhang met kreupelheidsproblemen bij vleesvarkens. Met betrekking tot bedrijfsproblemen werden veruit de meeste vragen gesteld over kreupelheid. Vergeleken met het voortschrijdend gemiddelde is dat aantal zeer hoog. De meeste van deze vragen gaan over vleesvarkens en oudere varkens (opfokzeugen). Het percentage vragen over te hoge uitval, vooral bij biggen en zeugen, loopt de laatste tijd gestaag op en ligt ruim boven het langjarig gemiddelde. In Oost-Europa, vooral in de Baltische staten, zijn meer dan duizend uitbraken gemeld van Afrikaanse varkenspest, vooral bij wilde zwijnen maar ook bij gehouden varkens. Dit is een permanent punt van zorg.

Kort Nieuws

■ AVP, ook in de EU

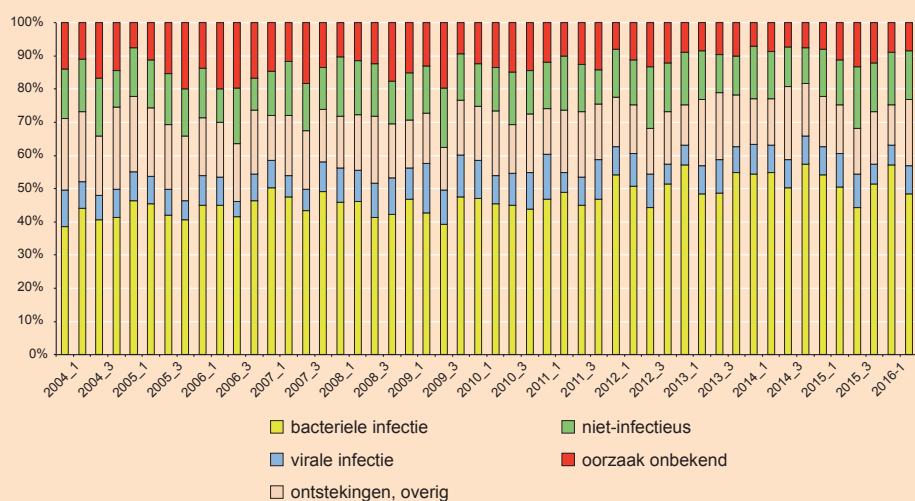
In de EU zijn in de eerste helft van 2016 in totaal 1035 meldingen gedaan van uitbraken van Afrikaanse varkenspest (AVP) onder gehouden varkens (19 uitbraken) en wilde varkens (1016 uitbraken). De meeste daarvan in de Baltische staten, vooral Estland en Letland. De meeste uitbraken bij gehouden varkens (17) zijn dit halfjaar gemeld op Sardinië. Zorgelijk is de uitbraak bij gehouden varkens in Polen. Het gevaar is dat AVP zich verder uitbreidt in de EU. Ook tussen Nederland en Polen bestaan vele contacten. Het AVP-virus kan overgebracht worden door menselijke onachtzaamheid, via vleesproducten, transportmiddelen en door wilde zwijnen. Voorlichting over de risico's van verspreiding is van groot belang.

Voor achtergrondinformatie over AVP: zie www.gddiergezondheid.nl/dierziekten

Deze nieuwsbrief Monitoring Varkens geeft een samenvatting van enkele belangrijke, opvallende zaken uit het eerste halfjaar van 2016. De basismonitoring varkensgezondheid wordt gefinancierd door de varkenssector, het ministerie van EZ en uit bijdragen van veehouders. Dit halfjaar onder andere aandacht voor de online monitor, Afrikaanse varkenspest en bacteriële infecties.

Bacteriële infecties door de jaren heen

Gedurende de looptijd van de GD monitor is het percentage diagnoses bij varkens aangeboden voor pathologisch onderzoek waarbij een *bacteriële infectie* is vastgesteld als oorzaak van een gezondheidsprobleem gestaag opgelopen van 40 procent in 2004 naar 52 procent nu. Deze trend gaat gepaard met een afname van het aantal dieren waarbij geen oorzakelijke ziekteverwekker is aangetoond bij een ontsteking ('ontsteking, overig' van 20 naar 15 procent) of waarbij zelfs helemaal geen oorzaak kon worden vastgesteld ('oorzaak onbekend': van 16 naar 9

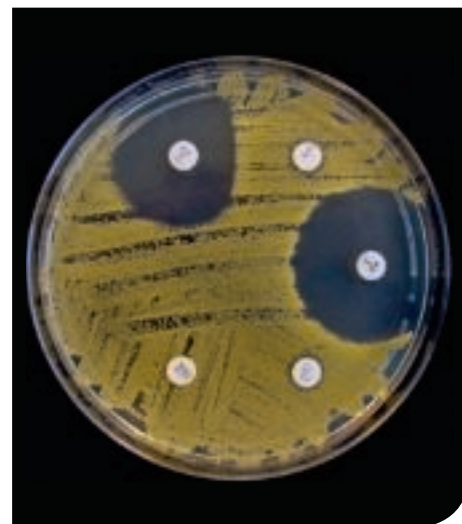
procent). Opvallend constant bleven in al die jaren het percentage ingezonden dieren met een virusinfectie als oorzaak ('virale infectie': 9 procent) en het percentage dieren waarbij een niet-infectieus gezondheidsprobleem werd vastgesteld ('niet infectieus': 15 procent). Veruit de meeste bacteriële aandoeningen worden vastgesteld bij vleesvarkens, vooral luchtwegaandoeningen veroorzaakt door App en *Mycoplasma hyopneumoniae*. Bij zeugen overheersen de niet-infectieuze aandoeningen zoals acute hartdood en draaiingen van maag, milt en darm.

PED in Nederland

In de eerste helft van 2016 zijn, voor zover bekend bij de GD, vijftien varkensbedrijven besmet geraakt met het PED-virus. De meeste met PED besmette bedrijven liggen in het oosten van Nederland. Aangezien PED geen aangifteplichtige ziekte is, kan niet met zekerheid vastgesteld worden hoeveel bedrijven daadwerkelijk zijn besmet. Ook wordt niet bij elke verdenking gerichte diagnostiek uitgevoerd. Tweederde van de uitbraken betreft bedrijven met vleesvarkens. De besmettingsroute is vaak niet bekend, maar men vermoedt dat transportmiddelen een belangrijke rol spelen.

Resistentiepatronen van ziekteverwekkers

Het beeld wat betreft de gevoeligheden voor antibiotica is gunstig. De percentages ongevoelige isolaten zijn de afgelopen jaren dalend. In het eerste halfjaar van 2016 zijn opnieuw significant lagere percentages *Actinobacillus pleuropneumoniae*-isolaten die ongevoelig zijn voor tiamuline en tildipirosine/tilmicosine/tulathromycine gevonden. De stijging van het percentage *Bordetella bronchiseptica*-isolaten ongevoelig voor trimethoprim-sulfonamiden die in 2015 werd waargenomen, heeft in 2016 niet doorgezet. Het percentage enteropathogene *Escherichia coli* ongevoelig voor amoxicilline-clavulaanzuur is in 2016 niet verder gedaald nadat vorig jaar wel een daling werd waargenomen ten opzichte van 2014 en 2013. Ook het percentage enteropathogene *Escherichia coli*-isolaten ongevoelig voor colistine is in het eerste halfjaar van 2016 niet verder afgenomen. De significante daling van het percentage *Pasteurella multocida*-isolaten ongevoelig voor sulfonamiden en tildipirosine/tilmicosine/tulathromycine die in 2015 werd opgemerkt, heeft in 2016 doorgezet.

Online Monitor Varkensgezondheid

Dierenartsen leggen van steeds meer bedrijven tijdens bezoeken informatie vast voor de online monitor. Op ongeveer 40 procent van de bezochte UBN's zijn door de dierenarts gezondheidsproblemen geconstateerd. De meeste problemen worden gemeld bij gespeende biggen, waarbij vooral aandoeningen van het centraal zenuwstelsel (hersenverschijnselen) en de luchtwegen worden gemeld (zie tabel).

Aangezien de online monitor nu ongeveer een jaar operationeel is, is het mogelijk om voorzichtig enkele trends te beoordelen. Duidelijk is bijvoorbeeld dat het

percentage bezoeken waarbij luchtwegproblemen worden gezien bij vleesvarkens sterk afneemt in de loop van het voorjaar van ongeveer 28 procent in januari naar 18 procent in juni. Dat sluit aan bij de waarneming dat de ziekteverwekkers App en PRRS bij GD meer worden gediagnosticeerd in de winterperiode. Hier geeft de online monitor een bevestiging van de bevindingen uit de sectiezaal van GD.

Bij andere problemen is de online monitor een belangrijke aanvulling, bijvoorbeeld bij het vaststellen van seizoensvariatie in vruchtbaarheidsproblemen bij zeugen.

Online Monitor: belangrijkste orgaansystemen waarbij een aandoening is gemeld per leeftijdscategorie (jan. - juni. 2016)

leeftijdscategorie	orgaansysteem	%
ongespeende biggen	digestie	10
	locomotie	4
gespeende biggen	zenuwstelsel	18
	respiratie	17
	digestie	8
	locomotie	3
	huid	2
vleesvarkens/opfok	respiratie	19
	digestie	7
	locomotie	3
zeugen	fertiliteit	4

Diergezondheidsbarometer (eerste halfjaar van 2016)

De diergezondheidsbarometer geeft in één oogopslag de stand van zaken weer van de belangrijkste waarnemingen rondom de gezondheid van varkens.

Ziekte/aandoening/ gezondheidskenmerk	Korte omschrijving	Rustig ¹	Verhoogde attentie ²	Nader onderzoek ³
Artikel 15 ziekten (aangifte- en bestrijdingsplichtig)				
Mond- en klauwzeer (MKZ)	Nederland is vrij sinds 2001. 1 ^e halfjaar 2016 geen uitbraken in Europa, wel in Turkije en Algerije	*		
Klassieke varkenspest (KVP)	Nederland is vrij sinds 1997. 1 ^e halfjaar 2016 geen uitbraken in Europa, uitbraak wilde zwijnen in Rusland	*		
Afrikaanse varkenspest (AVP)	Nederland is vrij sinds 1986. 1 ^e halfjaar van 2016 uitbraken gemeld in Italië (Sardinië), de Baltische staten en Polen (vooral wilde zwijnen) AVP is endemisch in Sardinië		*	
Blaasjesziekte (SVD)	Nederland is vrij sinds 1994. 1 ^e halfjaar 2016 geen uitbraken in Europa.	*		
Brucellose	Nederland is vrij sinds 1969. 1 ^e halfjaar 2016 geen uitbraken in Europa.	*		
Ziekte van Aujeszky (ZvA)	Nederland is vrij sinds 2007 (vaccinatie verboden); 1 ^e halfjaar 2016 geen uitbraken in lidstaten van de EU met art. 10-status ⁴ . Tsjechië: ZvA bij een hond	*		
Artikel 100 ziekten (aangifteplichtig)				
Salmonellose	Veel minder vragen dan voorheen	*		
Uit monitoring				
Kreupelheid	Opnieuw meer vragen, ook over rol <i>Mycoplasma hyosynoviae</i>		*	
PED	Veel minder vragen, weinig uitbraken	*		
PRRS	Toename van het aantal vragen, onder andere over sequentie-analyses	*		
Uitval biggen en zeugen	Toename aantal vragen.		*	

¹ Rustig: geen actie vereist of actie leidt naar verwachting niet tot een duidelijke verbetering

² Verhoogde attentie: attendering op een bijzonderheid

³ Nader onderzoek: nader onderzoek is lopend of gewenst

⁴ Artikel 10-status: vrij van ZvA en vaccinatie niet toegestaan

